

תאריך: י' באייר התשפ"ד

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס

שם הקורס:

סיפורי סבתא: פולקלור בידיש

שם המרצה: ד"ר מיכאל לוקין

שם המחלקה: ספרות עם ישראל

מספר הקורס: 13-5672-01

שם הקורס באנגלית:

Granny Stories: Yiddish Folklore

הרצאה	סוג הקורס:
2	היקף נ"ז:
תשפ"ה	שנת לימודים:
ב	סמסטר:
רביעי 12:00	יום ושעה:
בתיאום מראש	שעת קבלה:
michael.lukin@biu.ac.il	מייל מרצה:
/https://lemida.biu.ac.il	קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס

הסינדרלה של העיירה, הגדי הזהוב שיביא צימוקים ושקדים, לאנטוך ומנדרכי – כל אלה ודימויים רבים אחרים התגבשו במרחב התרבותי של דוברי יידיש, לו מוקדש הקורס. הקריאה במקורות ראשוניים בתרגום לעברית ובספרות המחקר תלווה היכרות עם סוגות עיקריות בפולקלור יהודי מזרח-אירופי: פתגם, חידה, משל, פורים-שפיל, אגדה היסטורית, שבח, מעשיית הקסם, נובלה וכדו'. נעסוק בשאלות כגון: מה מייחד את תרבות הצחוק שהתפתחה בקרב דוברי יידיש? כיצד משתלבת היצירה העממית במרקם חיי העיירה ובנוף הרגיונלי? מי, מתי ומדוע תיעד וחקר יצירה זו? דיון בשאלות אלה יסייע בידינו ללמוד מקרוב נדבך חשוב בתרבות יהודית ולהכיר ספרות המחקר בתחום.

מטרות/תוצרי הלמידה:

א. ידע

1. הלומדים יתארו את התיעוד הקיים ותרגומים לעברית של סיפורי עם, פתגמים, חידות ושירי עם ביידיש.
2. הלומדים יגדירו את התכנים והצורות בפולקלור היהודי המזרח-אירופי.
3. הלומדים יכתבו סקירה ביקורתית של מאמר אקדמי, וניתוח השוואתי של יצירת פולקלור.

ב. מיומנויות

1. הלומדים ינתחו מקורות ראשוניים וירכשו מיומנויות חיפוש בארכיון הסיפור העממי הישראלי ובאוספי יו"א.
2. הלומדים יעריכו מאמרים מחקרניים בתחום.

ג. ערכים

נלמד לנהל דיון מושכל על התרבות שבעל פה; נתבונן בערכן האסתטי של יצירות פולקלור ובמגוון גישות לתרבות העממית ביידיש.

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת
1	פולקלור בידיש: הגדרות	צפייה בקטעי וידאו		
3-2	אגדה		בר-יצחק 1996	דיון על מטלת המחצית
4-5	מעשיית הקסם		בירן תשס"ה	
6-7	נובלה עממית		צפתמן תשמ"ב	
8-9	סיפורי בעלי חיים וסיפורים הומוריסטיים			הגשת מטלת המחצית
10-11	שירי עם ותיאטרון עממי	האזנה מודרכת להקלטות וצפייה בקטעי וידאו	חזן-רוקם תשמ"א	דיון על תרגיל ההכנה למטלת הסיכום
12-13	פתגמים וחידות		סילברמן- וינריך 1971	
14	סיכום			הגשת התרגיל ודיון על מטלת הסיכום

- ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

תיאור התוצר	משקל בציון הסופי
מטלת המחצית	30% מהציון הסופי
תרגיל ההכנה למטלת הסיכום	20% מהציון הסופי
מטלת הסיכום	50% מהציון הסופי

דרישות הקורס

הגשת שתי מטלות ותרגיל. הקפדה על כללי כתיבה אקדמית. אין רישום שמות; ביצוע המטלות בלתי אפשרי ללא הבנה מעמיקה של הטקסטים שברשימה הביבליוגרפית.

דרישות קדם:

שם הקורס	מס' הקורס

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה

בירן, ר', "הסיפור העממי כראי לתמורות חברתיות: 'מעשה בשתי אחיות'", **מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי**, כ"ג, (תשס"ה), עמ' 119–179

בירן, ר', 'פרשת ברל ורבילונסקי, אספן פולקלור בפולין בין שתי מלחמות-העולם', **מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי**, י"ט–כ' (תשנ"ז–תשנ"ח) 239–270

בר-יצחק, ח', **פולין - אגדות ראשית: אתנופואטיקה וקורות אגדיים**, תל-אביב, 1996

בר-יצחק, ח' וע' פינטל-גינסברג (עורכות), **כוחו של סיפור: ספר היובל לאסע"י**, חיפה, תשס"ח

חזן-רוקם, ג', "יהודה לייב כהן: שיר עם ושיר עממי", **מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי**, א', תשמ"א, עמ' 146–152

סילברמן-וינריך, ב', "בעיות מבניות בחקר הפתגם היהודי", **הספרות**, 1971, 3(1), עמ' 85–92

צפתמן, ש', **נישואי אדם ושדה: גלגוליו של מוטיב בסיפורת העממית של יהודי אשכנז, במאות הט"ז-הי"ט**, ירושלים, תשמ"ח

צפתמן, ש', "מעשה בשבעת בני הורקנוס שהפכו לאוזים: לדרכי עיבודה ביידיש של מעשייה בינלאומית (AT. In) 451: ", **מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי**, י' (תשמ"ח), עמ' 32–93

צפתמן, ש', "מעשה של רוח בק"ק קארץ" - שלב חדש בהתפתחותו של ז'אנר עממי", **מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי**, ב' (תשמ"ב), עמ' 17–65

צפתמן, ש' (עורכת), **מעשיות קסם מפי יהודי מזרח אירופה**, בני-ברק, 1998

רוזן, א' "אבל ביידיש זה מצלצל אחרת": ביטויים יידיים במסורת יהודי קרפטורוס", **ידע עם: במה לפולקלור יהודי**, 27, [61-62], (2001), עמ' 91–111.

שרירא, ד', **איסוף שברי הגולה: חקר הפולקלור הציוני לנוכח השואה**, ירושלים, 2018

Dundes, A., "Folk Ideas as Units of Worldview", *The Journal of American Folklore*, 84/331, (1971), pp. 93–103. www.jstor.org/stable/539737

Gottesman, I. N., *Defining the Yiddish Nation: The Jewish Folklorists of Poland*, Detroit, 2003, pp. xi-xxii. online access: Googlebooks

Hasan-Rokem, G., "Jewish Folklore and Ethnography", *The Oxford Handbook of Jewish Studies*, (2002), 956–974

Honko L., "Methods in Folk-Narrative Research", *Ethnologia Europaea*, 11(1), (1979), pp. 6-27.

Kirshenblatt-Gimblett, B., and Wex, M., "Humor: Oral Tradition", *YIVO Encyclopedia of Jews in Eastern Europe*

(https://yivoencyclopedia.org/article.aspx/Humor/Oral_Tradition)

Rothstein, Robert A. "Riddles", *YIVO Encyclopedia of Jews in Eastern Europe*.

(<https://yivoencyclopedia.org/article.aspx/Riddles>)

Shuman, A. and Hasan-Rokem, G. "The Poetics of Folklore". In: Bendix, R. F. and Hasan-Rokem, G. (eds.), *Companion to Folklore*, 2nd edition. Malden, 2014, pp. 55–74.